

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Opvs De Iudiciis Divinis, Qvae Devs In Hoc Mvndo Exercet

Accessit index concionatorius in omnes totius anni dies Dominicos &
Festos, ab ipso Auctore confectus

Stengel, Georg

Ingolstadii, 1651

3. Polygamiæ mirabilis Labyrinthus.

urn:nbn:de:hbz:466:1-45686

necessaria erat hominum multiplicatio, alia tamen ratione consuebatur illi, per longam hominum vitam, qua efficiebatur, ut ab eodem progenitore videri possent *Et nati natorum, & qui* ab illis nascerentur. Poterat enim utique vnus sexcentis, septingentis, nongentis annis, plures gignere; quàm cum hominum senectus octoginta annis circumscriberetur. Quod autem tunc longæua ætas; quod à diluuiò vxorum pluralitas faciebat; iam compensat ipsa mortalium multitudo: aiuntque nonnulli Doctores, positiuâ Matrimonij institutione supposita, iuri naturæ polygamiã repugnare, neque in vllius potestate esse; ut plures simul ducat vxores: eò quòd contractus circa rē, in quam neuter contrahens jus habet, iure naturæ sit nullus. Hinc inter dirimentia Matrimonij impedimenta numerantur *Ligamen*, seu *vinculum matrimoniale*, quo uterq; coniux alteri sic *alligatus est, ut, eo superstite, cum alio validè contrahere non possit.* Qua de caussa & Paulus scribit, mulierem, *quæ sub viro est*, esse *legi alligatam.* Hoc jus naturæ, quia positiuam Dei legem supponit, ab Ethnicis potuit ignorari: potuitque, in eo, mutatâ materiã, per submotionem circumstantiæ, malitiã in rem alioqui honestam, aut indifferentem refundentis, Deus improprie dispensare, quod & fecit ad tempus; nempe à diluuiò, vsque ad Euangelium. Nunc autem non dispensat. Dispensat tamen scelerata hominum audacia, ob hoc ipsum digna venire in mille Labyrinthos. E quibus tamen ipsis, quàm clementer eos benignum Numen educat, si respiscant, accipe historiam, quam eximius ille SS. Theologiæ Doctor & Professor, qui, tempore Concilij Constantiensis & Basiliensis, floruit, his ipsis verbis memorat, præfatione illa præmissâ: *Rem gestam, infra octo annorum spacia, me teste noueris.*

Est in diœcesi Basiliensi hodie femina Deo deuota, pauperibus larga, quia plena operibus misericordia, secundum saculum non infamis status, sed cuidam viro iuncta matrimonialiter modis iam dicendis. Hac, quia pulchra fuit, in suæ iuuentutis tempore, & sub nullius regimine, ab multorum virorum astutis, velut ab vrsis formica deuorata est: nam ultra, quàm credi potest, miserabiliter animam perdidit, diuersis & incompatilibus matrimonij contractibus, præpedi-

Xy 2 ente

Matth. 19. 8.
de diuortijs
c. 3. de sponsa
duorum &
Trid. sess. 24.
can. 2.

Sanchi l. 7. d.
7. n. 8. Bonac.
q. 3. p. 13. n. 3.
Con. d. 26.
n. 25. contr.
Val. d. 10.
q. 1. p. 3.

Rom. 7.

III.

Ioan. Nyder.
lib. 2. Formi-
carij c. 3.

ente iuuenili infania. Diu hanc latuit, quot laqueis compedita iace-
 ret in potestate diaboli, reti eiusdem inuoluta, tandem tamen, ex ope-
 ribus, credo, misericordia, quibus semper insistebat, illuminata est ali-
 qualiter, circa annum aetatis sua tricesimum sextum. Me autem
 predicante, in praedicta dioecesi, consilij gratia ad me venit, post multos
 quos praconsultos habuerat, qui, ut expertus sum, animam feminae
 fatuis consilijs non iuuabant, sed potius interemerant vel neglexe-
 rant. Cumq; fletu tanto inundaret, ut Magdalenam alteram crede-
 disse, nisi quòd ad pedes peccatoris non procidit, & ego, quid habere
 tristitia, ab ea quarerem, tandem subjunxit. Pater, ego peccatrix pe-
 rata penitere, omnibus modis mihi possibilibus, & satisfacere, quatuor
 viros habui, & quem nunc habeo, non est meus, cum his omnibus per
 verba de presenti contraxi, & ex his viuentes tres hodie supersunt.
 Quibus auditis, satis obstupui, sciens quòd talibus perplexit atibus sum-
 mam oportet dare operam, si enodare quis quempiam velit. Vnde,
 inuestigata diligenter causa, quam prius nesciueram, didici, quòd de
 omnibus viuentibus difficultas aderat. Nam de mortuo, si quòd fuit
 ligamentum, illud cum vite termino solutum erat. Primum enim
 virum, ex viuentibus percepi, antea cum quadam contraxisse, licet
 clandestinè, & ita in foro conscientiae ab eodem liberam esse. Cum se-
 cundo clandestinè etiam contraxerat, & consummatum fuit matri-
 monium carnali opere, sed ipsa hoc perjurio negante, coram iudice ec-
 clesiastico, diuortata est ab ipso viro secundo. Cum tertio verò pos-
 modum contraxit in facie ecclesiae, cum quo iam domicilium habitum
 & natos quosdam. Et quid inter hos duos consulerem, ut anima adde-
 tera salua fieret, anxius valde fui. Erant enim ambo viri animosi ad
 arma nutriti, rebus ditati, amicis vallati, ad incontinentiam priuati,
 & iuxta communem exislimationem, in conscientijs valde lati. Vnde
 vidi, quòd quamuis iure fori femina uxor esset tertij, non tamen iure
 poli, sed tantum secundi, à quo, periurio mediante ipsa diuortata re-
 titit. Et, quodcunque iuberem, videlicet, manere cum tertio, vel
 redire ad secundum, aut ab utroq; se secernere, in foribus semper ade-
 rat ex vna parte aut verisimile homicidium, aut alterius mortalis
 criminis periculum. Nam si iubere volui reditum ad secundum, se-
 quebatur hac inconuenientia verisimiliter, videlicet, primò quòd Ze-
 lotypia motus tertius secundum, via facti, innaderet & occideret. Se-
 cundo

cundò quod femina cum secundo manere nequirit, quia diuortij celebratio obstitit facta in iudicio ecclesia. Quamobrem omni jure humano eam tertius à secundo obtinere poterat, immò excommunicare. Tertio, vita femine sic fuisset in periculo utring, dum ille tanquam perjuram; vel iste velut adulteram trucidare valeret. Sileo de nota infamia super facto juramento, quod perjurium esse nemo nisi ipsa, & fortassis secundus sciebat, quod, propter contractum clandestinum, probare, contra eam, non potuit, nec femina crederetur verbis, si sese in hoc infamaret. Si deniq, ex aduerso feminam sinebam manere cù tertio, sequebantur mala anima in ipsa deteriora, quia quotiens à viro tertio cognoscebatur, totiens adulterium commisit, non suo marito in hoc obediendo, quanquam ipse hoc exigere posset, quem perjurium putate vxoris latebat, non autem ipsa vice reciproca, que impedimentum non ignorabat. Et si suadere volebam, ut cum tertio velut soror eius casta maneret, hoc quidem ipsa paratissimo subijisset animo, sed ipse velut incontinens jure exigendi debitum nullatenus carere voluisset, prout ex multis conjecturis videre poteram. Porro si mediam viam, femina consulere volui, videlicet, recessum ab utroq, tam habitatio- ne, quam thoro, pericula multa intuebar obuiare, quia si posita esset in monasterio, tunc nulla prudentes eam ad professionem recipere debebant, viro viuente inuito. Si verò extra monasterium latentiam ei consulere volui, quod plus mihi placere cepit, ut animam saltem saluare posset, terrebat me; quòd pulchra facie & sexu fragili vix tuta castitate, maneret, vel quòd tertius zelotypia motus fugientem letaliter inuaderet. Nescit enim iste femineus sexus se, sicut masculinus, calare vel tueri. Quid igitur assertiuè consulerem ad presens non habui, nisi quòd poenitenti respondi, eam consolando, ut Deum, sine intermissione, pro sua liberatione inuocaret, eleemosynas pauperibus (quia lucrosa valde fuit) pro se, & pro tertio viro, erogaret, & quid sibi consulerem deliberatior factus, & similiter alij prudentes viri, parato animo, omnino susciperet. Ad que verba cōsolata aliquantisper abscesit. Interea libros consului, quibus me iuuare non potui. Deinde Nurenbergam veniens plures diuini & humani juris Doctores simul collectos caussa consilij adij, quibus paratum animum femine, & laqueos, quibus perplexa esset, patefeci: sed responsum nullum habere potui decisuum, propter pericula, qua hinc inde adesse videbant, qua-

cung, via attentata. Postremò tamen sancta memoria Abbas sancti
 Andree beati Benedicti ordinis, magister Henricus, qui in saculo Do-
 ctor iuris existens & mundum paulò ante reliquerat, ob reforman-
 nis nouello opus factum, in dicto monasterio, Bono, inquit ad me, esur-
 animo. Si femina tam boni est propositi, & adeò pia in pauperes, ac de-
 tata donis, qua de ea dixistis, mihi credite ipsam Deus illuminabit, ut
 videat quid faciendo in statum ponatur salutis. Redij interea ad fe-
 minam, & vltimum modum fuga supra tactum sibi suasi. Ad quem
 cum se prepararet, de quo tamen mihi periculum non modicum cor-
 poris, & sibi maius, & fortè alijs imminere poterat, affuit diuina gra-
 tia, qua questioni difficillima solutionem dedit facillimam. Sibi cum
 incidit, ut quotiescung, vir tertius debitum exigeret, ipsa se per huius-
 modi obedientiam, lethalem infirmitatem contrahere fingeret, & ne
 id mendacium esset, ad animae infirmitatem hoc mente-tenuis apud se
 retorqueret, ex qua infirmitate animae, scilicet per mortale crimen,
 certum est, secundum nostram fidem, quemq, ne dum animae, sed
 etiam corporis perpetuam mortem subire. Ita fecit, ut cogitauit, &
 diuina arridente gratia, vir prius incontinens femina compati coepit,
 quam in alijs veracem saepe esse didicerat, & vsq, modo iam annis plo-
 rimis eam tantummodo ut sororem habet intractam, nec de adulterio
 viri quicquam aliunde male audiui. Audiens ego hanc castissima
 nouam & piam delusionem, atq, raram practicam, letus ita fieri per-
 misit, ex qua nulla iam sequebantur incòuenientia; quin immò virum,
 quem tanquam vrsu prius habuit, iam velut onem Ioseph in capti-
 tatem deduxit.

IV.

His ita narratis, Piger, cum quo, super formica, dialogum
 instituit supradictus Author, subiunxit: Cur laudare audeo fe-
 minam, in eo, quo mendacium dixisse videtur, & fide ambulasti?
 Cum enim factus plures à viro prahabuerit, & obediens ei non lectu-
 liter vexaretur, mendacij rea sui videtur. Ad hæc respondet Theo-
 logus. Verba femina veritatem continebant, & sonabant, non tamen
 ad cuiuslibet hominis intellectum. Certum enim fuit, quòd obediens
 utriusque hominis mortem incurrere meruit, primum animae, per
 adulterium; & corporis pariter & animae, post fixale iudicium, per-
 petuam mortem habuisset. Nec semper mendacium quis loquitur,
 cum ab eo veritas aliqua obtinetur: nec fictio quæuis mendacio cau-
 quam.